

ANĐELA FRANČIĆ

Filozofski fakultet

Odsjek za kroatistiku

Ivana Lučića 3, HR-Zagreb

ANTROPONIMIJA U HRVATSKIM PUČKIM POPIJEVKAMA IZ MEĐUMURJA

U radu se analiziraju osobna imena, prezimena i nadimci koje sadržavaju međimurske narodne pjesme uvrštene u knjigu *Hrvatske pučke popijevke iz Međumurja* (Zagreb, 1924), do danas najpotpuniju zbirku međimurskih narodnih pjesama. Nakon kratkoga prikaza života i djela Vinka Žganca, sakupljača pjesama, te koncepcije knjige, slijedi analiza svake antroponimijske kategorije te osvrt na imensku formulu i njezine sastavnice.

1. Uvod

1.1. Tema rada i izvor građe

Vinko Žganec autor je knjige *Hrvatske pučke popijevke iz Međumurja*¹ koju je “na svijet izdala” Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu 1924. Riječ je o prvom svesku prve knjige *Zbornika jugoslovenskih pučkih popijevaka* u kojem su objavljene svjetovne pjesme međimurskoga kraja. Drugi svezak prve knjige istoga naslova iz tiska izlazi godinu dana kasnije, a sadržava crkvene pjesme prikupljene u Međimurju. Ovom smo se prilikom ograničili na svjetovne pjesme,² napominjući da i antroponimija crkvenih pjesama zaslužuje da je se istraži i uoče specifični pojavni oblici svetačkih imena koje je kreiralo dano podneblje.

¹ Zašto Žganec u naslovu knjige, u uvodnom dijelu te u zaključnoj riječi upotrebljava lik *Međumurje*? Drži se onovremene norme. To je norma koja ne poštuje izvorno ime, već ga prekraja, iskrivljuje. *Međimurje* (tako danas glasi službeno ime) često se spominje u narodnim pjesmama što ih je Žganec sakupio u mursko-dravskom međurječju, ali **nikad** kao *Međumurje*, rijetko kao *Međimurje*, najčešće kao *Međimorje*. Usp.: *Malo Međimorje, mesto mi rođeno...* (str. 109), *V malim Međimorju zezal sem si cveta...* (179), *...V Majpurgi je školano, v Međimorju vumrlo...* (199), *Ne ga lepše, kak malo Međimorje...* (269) *...Ova pesem mala vu turskim spisana i vu malo Međimorje na glas dana...* (314), *...Međimorje malo, da si lepo ravno...* (315).

² I u svjetovnim se pjesmama katkad naiđe na ime sveca. Ta imena nismo obuhvatili analizom.

1.2. Ukratko o Vinku Žgancu i *Međumurskim narodnim popjevkama*

Ne težeći detaljnomu opisu Žgančeva života i djela,³ iznijet ćemo samo važnije biografske podatke i upozoriti na svestranu Žgančevu aktivnost s posebnim naglaskom na bavljenje međimurskom narodnom popijevkom. Rođen je 1890. u međimurskom selu Vratišinec. Tu završava pučku školu te školovanje nastavlja u Varaždinu i Zagrebu (završava bogosloviju, a na Pravnom fakultetu stječe doktorat prava). Svećenički poziv zamjenjuje pravničkim (radi u Čakovcu, Karlovcu, Somboru i Zagrebu). Nakon 2. svjetskog rata posvećuje se etnomuzikologiji. Osnivač je i prvi ravnatelj Instituta za narodnu umjetnost u Zagrebu, sudjeluje u osnivanju Udruženja muzičkih folklorista Jugoslavije, Društva folklorista Hrvatske, kao najugledniji hrvatski i jugoslavenski folklorist i etnomuzikolog bio je predsjednik Jugoslavenskog komiteta međunarodnog savjeta za glazbeni folklor, član Izvršnog odbora International Folk Music Councila u Londonu, 1948. postaje dopisni, a 1966. redoviti član JAZU, predavač na Muzičkoj akademiji u Zagrebu... Bio je sudionikom mnogobrojnih međunarodnih konferencija i kongresa. Od mnogobrojnih za života objavljenih radova valja istaknuti njegovu gotovo zaboravljenu izvrsnu političku publicistiku nastalu u mladim danima unutar njegova djelovanja u Hrvatskom narodnom pokretu za priključenje Međumurja Hrvatskoj, radove pravne problematike te radove s područja glazbe i etnomuzikologije, po kojima je i najpoznatiji.

Kao osamnaestogodišnjak, 1908. u rodnome Vratišincu zapisuje prvu pjesmu *Megla se kadi, hajdina cvete*. Otada pa do 1973. zabilježio je ili snimio dvadesetak tisuća pučkih popijevaka, melodija za razna glazbala, plesova i kola te raznih narodnih običaja krajeva naseljenih Hrvatima (Hrvatsko zagorje, Koprivnica i okolica, Sombor i okolica, Gradišće, okolica Velike Kaniže u Mađarskoj, Istra, Krk, Primorje, Dubrovnik...). Među sakupljenom građom posebno mjesto pripada popijevkama iz rodnoga mu Međumurja. Godine 1916. u vlastitoj nakladi objavljuje prvi, a 1920. drugi svezak svojih harmoniziranih *Hrvatskih pučkih popijevaka iz Međumurja*. Te su knjižice odigrale odlučujuću ulogu na mirovnoj konferenciji u Parizu nakon 1. svjetskog rata svjedočeći svojom građom o hrvatskom karakteru Međumurja. Godine 1924. i 1925. u izdanju JAZU izlaze dva vrlo poznata Žgančeva sveska međimurskih svjetovnih i crkvenih pučkih popijevaka. Svjestan

³ Žgancem i njegovim djelom bavili su se mnogi. Ovdje posebno ističemo rasprave i priloge uz stogodišnjicu njegova rođenja, kojom je prigodom u Čakovcu (25.–27. listopada 1990.) održan međunarodni znanstveni skup na kojem je sudjelovalo 15 stručnjaka iz zemlje i inozemstva. Rado-vi sa spomenutoga skupa objavljeni su u posebnom izdanju *Narodne umjetnosti*, godišnjaku Instituta za etnologiju i folkloristiku (1991.). Najnoviji prinos poznavanju Žgančeva života i djela izlazi iz pera Zvonimira Bartolića (Bartolić 2003) koji u svojoj sedmoj knjizi *Sjevernohrvatskih tema Žganca* prikazuje jednim od “najagilnijih i najproduktivnijih djelatnika u posljednoj fazi Hrvatsko-ga narodnog pokreta za priključenje Međumurja Hrvatskoj”.

ljepote i vrijednosti međimurske pučke popijevke, nastavlja je sustavno bilježiti, snimati i brižno pohranjivati. Sredinom šezdesetih godina počinje pripremati građu za izdavanje velike međimurske zbirke, svojega životnog djela. Rasporedivši prikupljene pjesme u 25 tematskih skupina i 11 rukopisnih knjiga, umro je 1976, ne dočekavši njihovo objavljivanje. Godine 1990. u povodu 100. obljetnice Žgančeva rođenja Zavod za istraživanje folklora objavljuje prvu knjigu velike Žgančeve međimurske zbirke pod istim naslovom pod kojim je i prije sam autor objavljivao popijevke iz mursko-dravskoga međurječja – *Hrvatske pučke popijevke iz Međumurja*. Do danas svjetlo su dana ugledale još dvije knjige iz Žgančeve zbirke (1992., 2002.).

Uspoređujući (hrvatske) međimurske popijevke i popijevke drugih naroda, Žganec zaključuje: “Oblici međimurskih pučkih popijevaka razlikuju se od jednolične simetrije koja vlada germanskom i romanskom pučkom i umjetničkom glazbom. Svaka međimurska popijevka ima svoj oblik (formu) koju ne određuje proračunani um nego čuvstvo. Zato je Međimurec, bio mladić ili starac, kad pjeva, veliko dijete i tada miruje. Pjeva zato da ispuni taj mir. On je u svojoj pjesmi čisti umjetnik. Glazbom i riječima kazuje istinu koju ne dokazuje, jer tu istinu, svaki tko ga sluša, osjeća.”⁴

1.2.1. Osvrt na sadržaj *Hrvatskih pučkih popijevaka iz Međumurja* (JAZU, Zagreb, 1924.)

Knjiga koja sadržava pučke popijevke što ih je do 1924. u Međumurju prikupio Vinko Žganec dvodijelno je koncipirana – *Uvodni dio* (str. 1–24) i *Popijevke* (str. 25–342). *Uvodni dio* počinje poglavljem naslovljenim *Međumurje*. Tu je riječ o smještaju (‘zemlja između Mure i Drave’), veličini (738 četvorna km), broju stanovnika (103 167), njihovom nacionalnom sastavu (‘čista hrvatska zemlja’) i vjerskoj pripadnosti (gotovo isključivo rimokatolici), o broju upravnih kotara, kotarskih sudova, broju škola i učitelja, dekanata i župa. Vrlo se kratko osvrće na rudno bogatstvo (nafta, ‘paklina’, drveni ugljen) te ističe da je poljodjelstvo glavno zanimanje stanovništva.

Slijedi kratak prikaz međimurske povijesti od Rimljana do dolaska Hrvata s posebnim naglaskom na pojedine gospodare od Lapšinovića do Feštetića napominjući da za vladavine Zrinskih dolazi do odcijepljenja Međumurja od Varaždinske i pripojenja Zaladskoj županiji, što je bio “zametak kasnije jadne sudbine Međumurja, koje su u osvitlu vijeka nacionalizma Mađžari nastojali pomadžariti”. Zahvaljujući tome što je Međumurje od osnutka Zagrebačke biskupije (1094.) pod njezinom jurisdikcijom (iz koje je, unatoč mnogobrojnim pokušajima, Mađa-

⁴ Citirano prema Vuk 1990:316.

ri nisu uspjeli odvojiti), sav napor Mađara da odnarođe međimurske Hrvate bio je uzaludan. Međimurje je u sastav Hrvatske vraćeno 1918. Iz toga letimičnog pregleda povijesti uočljivi su “različni uplivi, koji su djelovali na materijalni i intelektualni razvitak Međumuraca”. Ti se “uplivi” opažaju i u pučkoj popijevci.

Drugo poglavlje prvoga dijela knjige nosi naslov *Međumurska pučka popijevka*. Žganec dijeli međimurske svjetovne pučke popijevke u tri glavne skupine: prvu skupinu čine “popijevke, koje nose na sebi patinu starine i imaju općeni slavenski karakter”, u drugu skupinu ubraja “popijevke specijalno međimurske, koje su po svojim karakteristikama tipične za Međimurje”, a u trećoj su skupini “melodije na kojima se opažaju strani utjecaji”.

Slijedi odjeljak *Bilježnje pučkih popijevaka* u kojem je riječ o počecima autorova zanimanja za pučku popijevku i dosadašnjem sakupljačkom radu. Unatoč tomu što je mnoge popijevke zabilježio, Žganec kaže da “još nije ni izdaleka pobilježeno sve narodno glazbeno blago, što ga je stvorio hrvatski puk u Međumurju”. U odjeljku naslovljenom *Karakteristike međimurskih pučkih popijevaka* upoznajemo se s tematskim i glazbenim odlikama svake pojedine skupine popijevaka, a u završnom odjeljku autor izdvaja dvojake pjesničke motive međimurskih pučkih popijevaka: specijalno međimurske i “općenoslavenske ili pak jugoslavenske”. U uvodnom dijelu donosi se i kratak prikaz sadržaja druge knjige koji čine crkvene popijevke iz Međimurja.

Na tristotinjak stranica drugoga dijela knjige nižu se notni zapisi 638 melodija i nešto više tekstova. Iz tih smo tekstova ekscerpirali antroponime.

Svekolikost međimurskoga narodnog pjesništva uobičava se dijeliti u više tematsko-motivskih skupina.⁵ Iako bi i sagledavanje ovisnosti pojavnosti antroponima o tematskom kontekstu bilo zanimljivo, ovdje se na tu dimenziju nećemo posebno osvrnati.

2. Antroponimi u pučkim popjerkama iz Međimurja

U svakoj pjesmi ne nalazimo antroponime. U pojedinoj se spominje samo jedno ime, katkad u više tvorbenih varijanata te u različitim padežnim oblicima, a kadšto pjesma sadržava dva i više antroponima koji pripadaju istoj ili različitim antroponimijskim kategorijama. Prvo ćemo se osvrnuti na osobna imena, najčešće zasvjedočenu antroponimijsku kategoriju, potom na prezimena i nadimke, prateći usput strukturu imenske formule.

⁵ Usp. Zvonar, Hranjec 1980:190–204; Hranjec 1991:104–125.

2.1. Osobna imena

Osobe o kojima se u pjesmama pjeva najčešće se imenuju samo osobnim imenom.

*...komu ćemo **Maru** dati...; ...vidim, **Tomaš**, bele grade...; ...**Đuro** leži med dvema ljubami...; ...srebrna je žnorica, koju nosi **Agica**...; ...bora sam sadila, **Đureka** ljubila...; ...**Jelka** mi zaspala v Volišćanom bregu...; ...**Jakob** stoji na cigleni...; ...junak 'dišel vu vojnu, stavil domaj **Katicu**...; ...**Bari-ca** devojka z suznemi očima...; ...**Gregor Jelki** obećuval...; evo ti je, **Matek**, pet forinti srebra...; **Dorica** pase pisano prase...*

Rjeđe uz osobno ime dolazi i prezime, točnije prezime u takvim sintagmama gotovo uvijek prethodi osobnomu imenu:

*...Oh prokleta bila firarova roka, koja je strelila mladoga junaka, mladoga junaka **Mravleka Andraša**...; Ja sam **Krnjak Gregor** iz Beličke fare...; telegraf doletel v poturensko selo, **Dravec Miške** ženu v žalosti našel...; Ta je devojčica malo preštimana, z imenom i conom **Novak Treza** zvana...*

Katkad se u pjesmi osoba o kojoj je riječ imenuje prvo samo osobnim imenom, a potom prezimensko-imenskom svezom:

*...**Mara, Mikić Mara**, kaj si napravila...; ...V Domašinci jedna lepa vulica, gde je bila **Đuri** skradnja vurica ... Živec kamen moral bi se kalati, **Novak Đuru** moral doktor parati...; Drugoč puška poči v **Jožekove** prsi... tam bomo parali **Vlašković Jožeka**...*

Osobna su imena najčešće potvrđena u imeničkom liku (***Janica** je fajn snešica...*), ponekad se u pjesmi sreće i pridjev izveden od imena (***Maričina** čuvar metla...*), a rijetko nailazimo samo na pridjev (...*"Sehni vehni, ma ruža rumena! Kak si sehla v **Jankovu** serdešcu, tak buš sehla v divojkinem dvoru"*).

Valja napomenuti da se često u istoj pjesmi sreću različite tvorbene varijante istoga osobnog imena, npr.

***Kato, Kato, Katica**, lepa vrtna ružica. (Junak 'dišel vu vojnu, str. 74)
Mlada **Aga** žela bo, koja već devojka ne.
... Srebrna je žnorica, koju nosi **Agica**. (Megla se kadi, str. 41)
Đuro, Đuro, oj **Đurinec**, daj ti meni holbu vina,
kaj se bomo spominali, svoje ljube premenjali. (Đuro, Đuro, oj Đurinec, str. 136)
Njegva žena mlada doma je ostala.
Dečke: **Franca, Petra** k sebi je pozvala.
...Onda je pak ovak dečke otposlala:
"**Francek** i ti **Petrek**, kaj posla imate,
Sem vam povedala, vi vre dobro znate. (Tožno pripećenje, str. 85)*

Također, u istoj pjesmi nerijetko nailazimo na različite sklonidbene oblike istoga imena, npr.

Maricu bi ljubil, Marica bi mene... (Glavica me boli, str. 184)

Kupicu si natočil, Sidiku je ponudil

... *Kušni mene Sidika, ovo ti je stotinka.* (Dobro jutro, Kruglin mlad, str. 199)

Nominativni i vokativni (vrlo često isti) imenski oblici dominiraju u analiziranom korpusu osobnih imena.⁶ Po broju potvrda slijede akuzativni oblici, zatim dativni, pa genitivni, dok su imena u instrumentalu i lokativu vrlo rijetko potvrđena.

Osobna imena što ih srećemo u međimurskim pučkim popjerkama sastavni su dio tih narodnih umotvorina nastalih poodavno⁷ ili kratko vrijeme prije zapisa. Potonji slučaj nalazimo u pjesmi *Dobro jutro, Kruglin mlad* (str. 199), u kojoj se spominje Sidika (*“Dobro jutro Kruglin mlad, ja bi liter vina rad. Naj donese frajlica, koje ime Sidika.”*), a u bilješci podno teksta čitamo: *“Ova Sidika je sada krčmarica na kolodvoru u Csömödérü”*.⁸

Uz neke pjesme stoji napomena da se može uvrstiti bilo koje ime, npr. *“Pjesma se ponovi, koliko je god gostiju, i svačije se ime obreda”* (str. 333), dok neka imena stoje umjesto bilo kojega drugog imena – *“Mlada Aga žela bo, koja već djevojka ne ... Mladi Martin mlatil bo, koji je već junak ne”* – *“pjeva se svakoj djevojci i momku”* (str. 41).

2.1.1. Ženska osobna imena

U tekstovima pjesama uvrštenih u knjigu o kojoj je riječ javlja se 35 ženskih osobnih imena. To su:⁹

⁶ O prevlasti vokativnih antroponimijskih likova u narodnim pjesmama svjedoče i druga istraživanja (Kolařík 1992:148; Sokolová 1992:136).

⁷ Najstarijom zbirkom kajkavskih stihova smatra se Mariborska, odnosno Prekmurska pjesmarica iz 16. st.

⁸ Žganec pomno bilježi mnoge informacije vezane uz pjesmu. Tako osim podataka o osobnom imenu i prezimenu pjevača te imena naselja odakle je pjevač, uz neke pjesme nalazimo i podatak o godini kada je pjesma zapisana, u kojoj se prigodi pjeva, tumače se manje poznate riječi, sličnosti s kojom drugom pjesmom i sl. Katkad još živi sjećanje na povod nastanka pjesme. Ni taj podatak Žganec ne propušta zapisati. Npr. za pjesmu naslovljenu *Kaj se dogodilo* (str. 186) u bilješci čitamo: *“O sadržaju ove pjesme pjevač zna slijedeće: Junaku ove romance požeo je žito njegov šogor. Oštećeni je otišao u nedjelju i kolima odvezao kući svoje žito. Šogor je otišao na to po seoskog kneza (“biroa”) i druge poglavare, te su tjerali, uhvatili i izbatinjali “drznika”, koji je sebi sam pravdu krojio.”*

⁹ Brojka u zagradi iza imena označava broj pjesama u kojima se dotično ime javlja.

Aga (1), *Agica* (1), *Ana* (1), *Barica* (1), *Dora* (1), *Dorica* (1), *Geta* (1), *Getica* (1), *Jala* (2), *Jana* (4), *Janica* (9), *Jela* (2), *Jelčica* (1), *Jelena* (1), *Jelica* (1), *Jelka* (4), *Jula* (1), *Julika* (1), *Kata* (4), *Katalena* (1), *Katica* (2), *Klarica* (1), *Mara* (32), *Marica* (25), *Polona* (1), *Rega* (3), *Rezika* (1), *Ružica* (1), *Sidika* (1), *Sidila* (1), *Treza* (2), *Trezika* (1), *Tuša* (1), *Verona* (1), *Žužka* (1).

U popisu ženskih osobnih imena zasvjedočenih u međimurskim narodnim pjesmama uočavamo da se čestotnošću pojavnosti izdvajaju *Mara* (32) i *Marica* (25). Po broju potvrda, znatno zaostajući, slijede *Janica*, *Jana*, *Jelka*, *Kata*, *Rega*, *Jala*, *Jela*, *Katica*, *Treza*. Većina se imena, njih 21, spominje u samo jednoj pjesmi.

S obzirom na tvorbenu strukturu, među ženskim osobnim imenima prevladavaju izvedenice, i to one tvorene sufiksom *-ica* (*Agica*, *Barica*, *Dorica*, *Getica*, *Janica*, *Jelčica*, *Jelica*, *Katica*, *Klarica*, *Marica*, *Ružica*). Četiri imena tvorena su sufiksom *-ika* (*Julika*, *Rezika*, *Sidika*, *Trezika*), samo dva imena u svojoj postavi sadržavaju sufiks *-ka* (*Jelka*, *Žužka*), a jedno je ime tvoreno sufiksom *-ila* (*Sidila*). U osnovi izvedenih imena dolazi uglavnom pokraćeno ime:

Agica < *Aga* (< *Agata*), *Barica* < *Bara* (< *Barbara*), *Dorica* < *Dora* (< *Doroteja*), *Getica* < *Geta* (< *Margeta* : *Margareta*), *Jelica*, *Jelka* < *Jela* (< *Jelena*), *Julika* < *Jula* (< *Julijana*, *Julija*), *Katica* < *Kata* (< *Katarina*), *Marica* < *Mara* (< *Marija*), *Rezika*, *Trezika* < (*Treza* < *Terezija*), *Sidika*, *Sidila* < *Sida* (< *Sidonija*), *Žužka* < *Žuža* (< *Žuzana* : *Suzana*).

Tri izvedena imena nastala su dodavanjem sufiksa na temeljni imenski lik (*Janica*, *Klarica*, *Ružica*), a samo jedno ime nastalo je od izvedene imenske osnove (*Jelčica*).

Pokraćenice (*Aga*, *Dora*, *Geta*, *Jala*, *Jela*, *Jula*, *Kata*, *Mara*, *Polona*, *Rega*, *Treza*, *Tuša*) brojnije su od temeljnih (punih) osobnih imena (*Ana*, *Jana*, *Jelena*, *Katalena*). Pokraćenice su gotovo isključivo dvosložne (izuzev trosložnih imena *Polona*, *Verona*), a nastale su kraćenjem na:

- početni slog + suglasnik drugog sloga + završno *-a* (tip *Jela* < *Jelena*)
- početni dvoslog (tip *Kata* < *Katarina*)
- završni dvoslog (tip *Tuša* < *Katuša* : *Katarina*)
- početni suglasnik prvog sloga + završni dvoslog (tip *Treza* < *Tereza* : *Terezija*)

Sva ženska osobna imena, bez obzira na tvorbenu strukturu, završavaju na *-a*.

I letimičnim pogledom na osobnoimenski korpus, primjećuje se da mnoga imena pripadaju istom ishodišnom imenu:

Ana, *Jana*, *Janica* < *Ana*; *Aga*, *Agica* < *Agata*; *Dora*, *Dorica* < *Doroteja*; *Geta*, *Getica* < *Marg(ar)eta*; *Jala*, *Jela*, *Jelčica*, *Jelena*, *Jelica*, *Jelka* < *Je-*

Ilena; *Jula*, *Julika* < *Julija*(na); *Kata*, *Katalena*, *Katica*, *Tuša* < *Katarina*; *Mara*, *Marica* < *Marija*; *Rezika*, *Treza*, *Trezika* < *Terezija*; *Sidika*, *Sidila* < *Sidonija*.

Kada bismo potvrđena imena grupirali oko etimološki istoga imena, broj ženskih osobnih imena sveo bi se s 35 na 17. Najvećim brojem, čak šest, različitih pojavnih oblika izdvaja se ime *Jelena*. Tim, temeljnim (nepokraćenim i neizvedenim), likom imenuje se samo “plemenita gospoja”, a ostale (pokraćene i izvedne likove) nosi “obična” djevojka, žena iz puka.

2.1.2. Muška osobna imena

Uzimajući svaku razlikovnost u imenskoj postavi zasebnim imenom, u svjetovnim *Hrvatskim pučkim popjerkama iz Međumurja* nailazimo na 46 imena. To su:

Andraš (2), *Blaži* (1), *Đura* (4), *Đurek* (2), *Đurinec* (2), *Đuro* (6), *Ferko* (1), *Franc* (2), *Francek* (1), *Gregor* (2), *Imbra* (1), *Iva* (1), *Ivan* (1), *Ivek* (4), *Jakob* (2), *Jandraš* (1), *Janko* (3), *Johan* (1), *Jožef* (1), *Jožek* (3), *Joži* (1), *Lukek* (1), *Marko* (1), *Martin* (1), *Martinek* (1), *Mata* (1), *Matina* (1), *Matek* (2), *Matjaš* (1), *Mato* (4), *Miko* (2), *Miška* (2), *Miško* (1), *Peter* (2), *Petrek* (1), *Pišta* (1), *Remek* (1), *Štef* (1), *Štefek* (3), *Tinek* (1), *Tomaš*, (1), *Tomek* (1), *Tonček* (1), *Valek* (1), *Vaniš* (2), *Vinček* (1).

U najviše pjesama koje sadržavaju muška osobna imena nailazimo na imena *Đuro* i *Mato*. U usporedbi s najčestotnijim ženskim osobnim imenima *Mara* i *Marica*, ta se imena javljaju znatno rjeđe. I u toj imenskoj skupini najveći broj imena potvrđen je u samo jednoj pjesmi. Zasvjedočena muška osobna imena pripadaju različitim tvorbenim strukturama: izvedenicama (*Đurek*, *Đurinec*, *Ferko*, *Francek*, *Ivek*, *Janko*, *Jožek*, *Lukek*, *Matrinek*, *Matek*, *Matina*, *Miška*, *Miško*, *Petrek*, *Remek*, *Štefek*, *Tinek*, *Tomaš*, *Tomek*, *Tonček*, *Valek*, *Vaniš*, *Vinček*), pokraćenicama (*Đura*, *Đuro*, *Franc*, *Imbra*, *Iva*, *Joži*, *Mata*, *Mato*, *Miko*, *Pišta*, *Štef*) i temeljnim imenima (*Andraš*, *Gregor*, *Ivan*, *Jakob*, *Jandraš*, *Johan*, *Jožef*, *Marko*, *Martin*, *Matjaš*, *Peter*). Izvedena imena, koja pretežu, najčešće su tvorena sufiksom *-ek* (*Đurek*, *Francek*, *Ivek*, *Jožek*, *Lukek*, *Martinek*, *Matek*, *Petrek*, *Remek*, *Štefek*, *Tinek*, *Tomek*, *Tonček*, *Valek*, *Vinček*), malobrojnija su ona u čijoj je tvorbi sudjelovao sufiks *-ko* (*Ferko*, *Janko*, *Miško*), sufiks *-aš* (*Andraš*, *Jandraš*, *Matjaš*, *Tomaš*), a samo po jedno ime u svojoj tvorbenoj strukturi ima sufikse *-ec* (*Đurinec*), *-ina* (*Matina*), *-ka* (*Miška*) ili *-iš* (*Vaniš*).

U osnovi imenskih izvedenica prevladavaju pokraćena imena (tip *Ivek*), znatno je manje izvedenih (tip *Đurinec*) i temeljnih (tip *Lukek*). Pokraćenice nastaju pretežno kraćenjem na početni dio imenske postave.

Mnoga se imena temelje na istom ishodišnom imenu:

Andraš, Jandraš < Andrija, mađ. András; *Dura, Durek, Durinec, Duro* < Đurđ; *Ferko, Franc, Francek* < Franjo, mađ. Ferenc; *Iva, Ivan, Ivek, Jan-ko, Johan, Vaniš* < Ivan, njem. Johan; *Jožef, Jožek, Joži* < Josip; *Martin, Martinek, Tinek* < Martin; *Mata, Matek, Matina, Matjaš, Mato* < Matija, Matej, mađ. Mátyás; *Miko, Miška, Miško* < Mihael; *Peter, Petrek* < Petar; *Pišta, Štef, Štefek* < Stjepan, njem. Stefan, mađ. István; *Tomaš, Tomek* < Toma; Tomislav.

S obzirom na etimološko ishodišno ime, kao i kod ženskih osobnih imena, broj muških osobnih imena potvrđenih u međimurskim narodnim pjesmama, prepolovljuje se – 46 različitih imenskih likova svodi se na 22 ishodišna imena. Najviše različitih imena, njih 6, temelji se na imenu *Ivan*. U prvi tren iznenađuje (je-dina) potvrda lika *Johan*. On se javlja u imenskoj formuli *Johan Gudlin*, sastavnom dijelu završnoga, devetnaestoga, katrena pjesme *Jezero osemsto* (str. 314). Širi nam kontekst objašnjava da je “cesarska” služba vjerojatnim razlogom germaniziranja osobnoga imena.

*Ovo je spisuval junak međimurski
Kakti Johan Gudlin forbezar cesarski.
Vu ljubavi našoj naj bo saki stalen.
Bog nas skupa čuvaj na se veke. Amen.*

Temeljna imena *Gregor, Andraš, Jandraš, Jožef* također su potvrđena u imenskoj formuli. Činjenica da se od osam temeljnih imena, njih pet javlja u prezimensko-imenskoj svezi upućuje na zaključak da se je nekad službeno ime bilo temeljno (nepokraćeno, neizvedeno).¹⁰

Osobe koje se imenom spominju u narodnim pjesmama nose gotovo isključivo svetačka imena. To je pretkazivo ima li se na umu da su Međimurci katolici, a Crkva, provodeći odluke Tridentskoga sabora (1545.–1563.), propisuje nadijevanje svetačkih imena novokrštenicima. Imena se upisuju u matične knjige u latiniziranim liku. On nam, međutim, ništa ne kazuje o imenu u svakodnevnoj uporabi. Te podatke, uz ostalo, nalazimo u narodnim pjesmama – npr. *Helena* je *Jala, Jela, Jelčica, Jelica, Jelka*. Iako ograničen, izvanjezičnim razlozima uvjetovan, izbor imena što ih nalazimo u narodnim pjesmama pruža nam dragocjene podatke o “živim” imenima, o načinima njihove tvorbe, o čestotnim sufiksima itd.

Dominacija hipokorističnih imena različite tvorbene strukture tipičnih za Međimurje nije međumurska posebnost, već pretkaziva pojava u tekstovima narodnoga stvaralaštva (Šrámek 1992:126–128).

¹⁰ S obzirom na afektivni naboj, ono je bilo neutralno, ime nulte afektivnosti. S vremenom i pokraćenice (tip *Duro*) i izvedenice (tip *Miško*) dobivaju status službenoga imena. Pritom se njihova početna afektivnost gasi, neutralizira, svodi na nultu vrijednost.

Osim osobnih imena u samim pjesmama, Vinko Žganec donosi nam i potvrde osobnih imena (i prezimena, a katkad i nadimaka) pjevača koji su mu pjesme pjevali i kazivali (kada su znali) okolnosti nastanka pojedine od njih. Mnoga imena iz pjesama potvrđena su u tadašnjem antroponimikonu međimurskih naselja (*Mara, Dorica, Đuro, Đura, Franca, Jelka, Kata, Katica, Miška, Miško, Rega, Regica, Mato, Štef...*). Kada je riječ o osobnom imenu, Žganec katkad istu osobu uz različite pjesme bilježi različito, npr. *Marija Horvat* i *Marica Horvat*; *Marija Žganec* i *Mara Žganec*; *Terezija Patafta*, *Tereza Patafta* i *Treza Patafta*. Povod zabilježenoj različitosti očito je službeno-neslužbena različitost imena iste osobe. Katkad donosi samo inicijalno slovo (*M. Konoplak*) ili početna slova (*Fl. Andrašec*) osobnoga imena, katkad pak prezimensko-imenskom/imensko-prezimenskom dvorječju dodaje nadimak (*Zvonar Remuš Baza*), zanimanje pjevača (*Josip Horvat, guslar*), titulu (*dr. Ivan Novak*), a rijetko izostaje osobno ime te se navodi samo rodbinska veza s kojom drugom osobom (*majka Stjepana Grašića*).

2.2. Prezimena

U svjetovnim hrvatskim pučkim popjerkama u Međimurju spominju se sljedeća prezimena:

Babić, Barbalić, Binkeš, Črlenec, Čukaš (Čukašina), Dravec, Dudić, Dunči, Durkin, Farodi, Feštetić, Furdi, Gavez, Goričanec, Gudlin, Herman (i Hermanica), Hrebić, Horvat (i Horvatova), Jambor (Jamborova), Jantolek, Jendrašić, Krnjak, Lepić, Makšan, Marković, Mihalek, Mikić, Mikor, Mravlek, Novak, Pandur, Petek (i Petkovica), Radović, Rajner,¹¹ Tišić, Šarićka, Vajda, Vlašković.

Zamjetno je da se prezimena javljaju rjeđe (samo 39 potvrda) od osobnih imena. Uz prevlast hipokoristika nad temeljnim službenim imenima i malobrojnost prezimena jedna je od značajki narodnoga pjesništva.¹² Kad se prezimena i spominju, uz njih često stoji osobno ime, tj. navodi se čitava imenska formula (npr.

...Dudić Mato doli opal i pajdaše k sebi zval...). U njoj je poredak sastavnica najčešće takav da prezime prethodi osobnom imenu, što je najvjerojatnije mađar-

¹¹ I. Zvonar upozorava na pogrešan zapis prezimena *Rajher* u pjesmi zapisanoj u Kotoribi (Zvonar, Hranjec, 1980: 145–146). Naime, u Žgančevu zapisu ono glasi *Rajner*. Uvidom u međimursku povijesnu antroponimiju zapaža se da je prezime *Rajher* tipično kotoripsko prezime (katkad zapisano i *Reiher*), dok je prezime *Rajner* svoje nositelje imalo u Žgančevu Vratišincu bližim naseljima Novakovec (1847.) i Bukovec (1931.). Za popisa 1948. prezime *Rajner* potvrđeno je u Bukovcu i Štrigovi, a u Svetom Urbanu, Banfiju i Jalšovcu nailazimo na zapis *Reiner*. Danas u Međimurju (naselja Banfi i Sveti Urban) to prezime ima oblik *Rainer* (Frančić 2002:447).

¹² “Vel'mi zriedkavé sú úradné rodné mená, ktoré sú vždy viazané na pomenovanie svätcov, ale rovnako zriedkavé sú aj priezviská, andronymické priezviská a rodné mená.” Sokolová 1992:135.

ski utjecaj.¹³ U nekoliko je pjesama zabilježena sintagma koju čini naziv zanimanja i prezime (npr. *Vlovil se je jedan ftič, navučitelj Barbalić...*).

Katkad ne možemo sa sigurnošću odrediti pripadnost onima određenoj antroponimijskoj kategoriji. Npr. *Čerdar* u svezi *Štefek Čerdar (...sad sem si zebra-la k svemu srcu para, z imenom i conom Štefeka Čerdara...)* može biti i prezime i nadimak.¹⁴ Izrazna podudarnost singulariziranoga obiteljskog nadimaka (osobnoimenskoga ili prezimenskoga postanja), pridjevskog lika prezimena (osobnoimenskoga postanja) i osobnoga imena također otežava razlikovanje tih triju kategorija (npr. sastavnica *Antolekov* u sintagmi *Antolekov Lukek* može se dovesti u vezu i s obiteljskim nadimkom *Antolekovi*, s prezimenom *Antolek* i s osobnim imenom *Antolek*).

Od tridesetak imenskih formula čije su sastavnice uglavnom prezime i osobno ime, samo sedam odnosi se na ženske osobe. Prezimenski lik u tim formulama može ostati identičan prezimenskom liku kojim se imenuju muške osobe (npr. *Mikić Mara*, *Novak Treza*), a može biti oblikovan sufiksom za oznaku ženske osobe (npr. *Mara Čukašina* < Čukaš; *Jamborova Rega* < Jambor).

U nekim pjesmama osoba se spominje samo prezimenom:

Pečurnik ne štima nit jednog klastara ... Neg on samo štima mladoga Đurkina; Petkovića je gizdava ... Petek si mustače frče; Šarička je fajna sneha...; Pri Vanišu globok zdenec, gde je nutri bil Črlenec...; stari Farodi prase ti blodi...

I u navedenim primjerima uočavaju se “ženski” oblici prezimena. Naime, kad se ženska osoba imenuje samo prezimenom, ono je uvijek u “ženskom” obliku.

Katkad u istoj pjesmi najprije dolazi samo prezime, a potom se uza nj spominje i osobno ime (*Goričanec* v kancelarji v općini pri Sveti Marji ... Odi Jožef *Goričanec*, črni kak šumski gavranec...).

¹³ Poredak osobno ime + prezime javlja se samo pet puta, od čega četiri puta radi rime: *...kaj bum vidla Janka Mihaleka pisanoga ganjka z daleka; ...Odi Jožef Goričanec, črni kak šumski gavranec...; ...Zbogom mi ostani Maro Čukašina, i moja čerkica Jelčica jedina...; Sad sem si zebra-la k svemu srcu para, s imenom i s conom Štefeka Čerdara...*

¹⁴ Pjesma *Kaj se pripetilo* (str. 281) završava stihom “Z imenom i conom Novak Treza zvana”, a Žganec objašnjava da riječ *cona* znači prezime. Ta je riječ nastala od njem. Zuname ‘prezime’. U navedenom primjeru *Novak* jest prezime (uz napomenu da poredak sastavnica identifikacijske sintagme ne odgovara poretku naziva samih antroponimijskih kategorija). Međutim, upitna je pripadnost prezimenskoj kategoriji antroponima *Čerdar* u stihu pjesme *Ftičica popeva na zelenoj gori* (str. 311) koji glasi “s imenom i s conom Štefeka Čerdara”. Prezimena *Čerdar* danas nema u Međumurju, a sudeći po potvrdama iz povijesne antroponimije, nije ga ni bilo. Ne bilježi ga ni *Leksik prezimena SR Hrvatske*. Najvjerojatnije je riječ o nadimku motiviranom nazivom zanimanja (*čerdar* je pastir krava). U potonjem primjeru *cona* bi bila nadimak. Međimurci i danas tu riječ rabe u značenju ‘nadimak’.

Većina osobnih imena zajednička je antroponimiji svih međimurskih naselja. Tako npr. prema imenskim likovima *Marica, Mara, Đuro, Ivek, Janica, Jožek...* ne možemo odrediti u kojem je dijelu Međimurja pjesma nastala, osim ako se izrijekom taj podatak ne spominje u samoj pjesmi (kao npr. *Katica, Katica, huncvut i grdoba ... na Perslavski*¹⁵ *trataj z ropčekom mahala...* ili *Mara, šaj Marica turenska*¹⁶ *snešica...*). Kad je pak o prezimenima riječ, uglavnom možemo s priličnom sigurnošću odrediti iz kojeg su naselja ili dijela Međimurja osobe koje se u pjesmi spominju. Katkad se i izrijekom to u pjesmi navodi (npr. prezime *Čukašina* (< Čukaš) u formuli *Mara Čukašina* poznavatelju međimurskoga prezimenskog mozaika nedvojbeno kazuje da je riječ o prezimenu tipičnom za Donji Vidovec. U istoj pjesmi spominje se i prezime *Mravlek*, također prepoznatljivo *vidovsko* prezime. Dakle, i da nema stiha “vidovečki fari bilo je prošćenje...” koji osobe i događaje smješta u to donjomeđimursko naselje, mogli bismo odrediti o kojem je naselju riječ. Prezimeni *Novak* i *Horvat* dva su najčešća međimurska prezimena,¹⁷ pa nam sama njihova pojavnost u pjesmi ne pomaže ni pri približnom utočnjivanju kraja u kojem je pjesma nastala, odnosno u koji se smješta osoba u njoj opjevana (npr. *Horvatova Trezika* iz pjesme *Ja se šećem vu šumicu zelenu* mogla je živjeti u gotovo svakom međimurskom naselju). Tu informaciju nudi nam katkad sama pjesma (*Pismo doletelo v dolnju Kotoribu, v dolnju Kotoribu k Horvatu Jožiju...*; *Kaj se pripetilo kaj se dogodilo? Vu beličkoj fari v gardinovskim seli*).¹⁸ *Jedna devojčica vu šesnajstom leti, već je ona štela dva dečke ljubiti ... Ta je devojčica malo preštimana, z imenom i conom Novak Treza zvana*).

Većinu od 39 u pjesmama zasjeđenih prezimena i danas nalazimo u međimurskoj antroponimiji: *Antolek, Babić, Dravec, Đurkin, Furdi, Gavez, Goričanec, Gudlin, Herman, Horvat, Jambor, Krnjak, Makšan, Marković, Mikić, Mikor, Mravlek, Novak, Pandur, Petek, Radović*,¹⁹ *Rajner*,²⁰ *Šarić, Tišić, Vajda*. Neke prezimenske potvrde djelomice su različite od današnjih prezimena (*Barbalić* – danas *Barbarić*,²¹ *Jantolek* – danas *Antolek*, *Mravlek* – danas *Mravljek*, *Rajner* – danas *Rainer*).

¹⁵ *Perslavske trate* nazvane su po selu Pribislavec.

¹⁶ *Turenska* je ktetik od međimurskoga ojkonima Podturen.

¹⁷ Usp. Frančić 202:109.

¹⁸ *Belička* (fara) i *gardinovsko* (selo) ktetici su od ojkonima Belica i Gardinovec, naselja smještenih u središnjem Međimurju.

¹⁹ I. Zvonar za prezime *Radović* navodi da su ga u 16. st. u Međimurje unijeli doseljenici iz okolice Sinja (Zvonar, Hranjec 1980:26). Istražujući međimursku povijesnu antroponimiju (doduše, na ograničenom broju izvora), na najraniju potvrdu toga prezimena naišli smo tek sredinom 19. st. (Frančić 2002:446).

²⁰ V. bilješku 11.

²¹ V. Žganec donosi samo dva stiha pjesme koju prema početnim riječima naslovljava *Vlovil se je jedan ftić* (str. 200) u kojoj se spominje “navučitel Barbalić”. I. Zvonar po pjevanju E. Toplek iz Donje Dubrave bilježi 13 kitica pjesme sastavni dio koje je dvostih “Vlovil se je jedan ftić, Na-

Neka prezimena pripadaju međimurskoj povijesnoj antroponimiji – prezime *Črlenec* potvrđeno je u Čehovcu (prva pol. 18. st.), prezime *Čukaš* povijesni dokumenti bilježe u Donjem Vidovcu (prvi put je potvrđeno u 1771., popis iz 1948. svjedoči o njegovu postojanju, a danas ono u Međimurju više nema svojih nositelja), prezime *Dudić* živjelo je tristotinjak godina (prva potvrda seže u 1638.) u nekoliko naselja središnjeg Međimurja, prezime *Mihalek* prvi je put potvrđeno 1660., a bilježi ga još popis iz 1931., nositelje prezimena *Faradi* nalazimo 1948. u Držimurcu, Podbrestu i Strelcu, a prezime *Hrebić* – u povijesnoj građi kojom raspolažemo potvrđeno je samo u 1768. u Domašincu. Dakle, u pjesmama su pothranjena sjećanja na prezimena kojih danas više nema u antroponimijskom sustavu.

U međimurskim se narodnim pjesmama titulom i prezimenom spominje i grof Feštetić (...*Malo Međimurje, sega puno ima, da se i sam grof Feštetić ž njim štima...*). Feštetići su bili posljednji feudalni vladari Međimurja (1791. – 1923). U pjesmi se ne precizira o kojem je Feštetiću riječ – Jurju, sinu mu Ladislavu, unuku Jurju ili praunuku Eugenu. Od povijesnih ličnosti prezimenom (i imenom) još se spominje “*Dunči Peter, varadinski ban*” – mađarski velikaš Doczi Péter iz 15. st.²²

Prezimena *Binkeš*, *Lepić*, *Jendrašić* i *Vlašković* nepoznata su međimurskoj antroponimiji.

2.3. Nadimci

Nadimci su najmalobrojnija antroponimijska kategorija u građi na kojoj se temelji ova analiza. U svezi *Šuljev Blaži* (...*Na to pazi Šuljev Blaži, on se na nje raskuraži...*) prva je sastavnica najvjerojatnije singularizirani lik obiteljskoga nadimka. Pjevač je iz Donjega Vidovca, a po raspoloživim podacima, prezime *Šulj* tu nije imalo svoje nositelje, ali je od početka 18. st. potvrđeno u susjednoj Svetoj Mariji, gdje i danas ima svoje nositelje, a ugrađeno je i u svetomarski obiteljski nadimak *Šuljevi* (*Šuljev*, *Šuljeva*, *Šuljka*, *Šuljica*).

vučitel Barbarić. Na potvrdu prezimena *Barbarić* nailazimo od 1660. (Frančić 2002:185), a prezime *Barbalić* nije potvrđeno u međimurskoj antroponimiji (vjerojatno je riječ o neslužbenoj verziji prezimena nastalog disimilacijom $r - r > r - l$). Sudeći po potvrdama iz *Leksika prezimena SR Hrvatske*, glavni areal rasprostranjenosti prezimena *Barbalić* jest otok Krk.

²² “Ovaj je neuslišeni ljubavnik i “boem” postao tako omiljen u narodnoj pjesmi da je prešao sve administrativne i jezične granice i međe od Petrovaradina do “malog Štajera”, gdje je ponovo, u naše vrijeme, nadahnio pjesnika Alojza Gradnika za čitavu zbirku pjesama ... U usmenom je prenošenju najviše promjena doživljavalo upravo ime tako da je od Doczi Pétera nastao Lucipeter, Tucipeter, Ljuti Peter, Dunči Peter, Dojči Peter, Tonči Peter” (Zvonar, Hranjec 1980:62). Među narodnim pjesmama Hrvatskoga zagorja nalazimo stih “*nju mi pije Dojčin Peter – varaždinski ban*” (Žganec 1952:204).

Zbog nepostojanja oštih granica između andronima i singulariziranih likova obiteljskih nadimaka kojima se imenuje ženska osoba, katkad je nemoguće na osnovi same imenske potvrde zaključiti kojoj od tih dviju antroponimijskih kategorija pripada pridjevnik uz osobno ime. Takav su primjer sastavnica *Đurijova* u sintagmi **Đurijova Jala** te nadimak **Jandrašiljka**, koji se javlja bez ikakvoga dodatka. Prvi se može dovesti u vezu s muževim osobnim imenom *Đuri*, ali i s obiteljskim nadimkom *Đurijovi* (u čijoj je osnovi muško osobno ime *Đuri*), a drugi u vezu s muževim osobnim imenom (*Jandraš* : Andraš) ili s obiteljskim nadimkom *Jandrašilkovi* (u čijoj je osnovi andronim *Jandrašiljka*).

Sastavnica *Antolekov* u sintagmi **Antolekov Lukek** može se dovesti u vezu i s obiteljskim nadimkom *Antolekovi*, s prezimenom *Antolek* i s osobnim imenom *Antolek*.

Sastavnica *Jamborova* u imenskoj formuli **Jamborova Rega** mogla je nastati od obiteljskoga nadimaka *Jamborovi* ali i od prezimena *Jambor*, a sastavnica *Grabješina* u formuli **Grabješina Kata** vjerojatno je singularizirani lik obiteljskoga nadimka. O sastavnici *Čerdar* u formuli **Štefek Čerdar** već smo govorili pretpostavivši da je najvjerojatnije riječ o osobnom nadimku nastalom onimizacijom od istoizraznog apelativa.

3. Zapažanja o dijalektnim odlikama i inojezičnim elementima u antroponimiji međimurske narodne pjesme

Zbirka pjesama na kojoj se temelji ova analiza sadržava i takve antroponime čiji nam likovi otkrivaju dijalektne osobitosti kraja u kojem su pjesme nastale, odnosno mjesnoga govora pjevača. Naravno, ne možemo očekivati da ćemo iz imena potvrđenih u pjesama koje je Žganec uvrstio u svoju knjigu iščitati sve odlike međimurske kajkavštine, pa čak ni većinu njih. To nam ne bi uspjelo ni kad bismo raspolagali s mnogo opsežnijom građom. Stoga podrobnije bavljenje dijalektnim odlikama međimurskoga kraja ostavljamo dijalektolozima koji će, opirući se o relevantne apelativne i imenske potvrde, dati jasnu sliku međimurskoga dijalekta. Mi ćemo istaknuti samo one dijalektne odlike koje su čitljive iz osobnih imena, prezimena i nadimaka u *Hrvatskim pučkim popjerkama iz Međumurja*, do danas najpotpunijoj zbirci međimurskih narodnih pjesama. Prije nego ih nabrojimo i oprimjerimo, spomenimo i možebitne pjevačeve, ali i zapisivačeve pogreške. Čitajući tekstove pjesama, poznavatelj međimurske kajkavštine uočiti će da zapis uvijek ne odražava odlike mjesnoga govora naselja iz kojeg je pjevač.²³ Ipak,

²³ “Na žalost, iako rođeni Međimurac i dobar poznavatelj govora svoga rodnog mjesta Vračišćina ... (Žganec) nije bio u stanju da uoči i specifičnosti drugih govornih područja pa je tekstove najčešće zapisivao onim oblikom međimurske kajkavštine kakvim se govori u srednjem Međi-

neke od dijalektnih odlika jasno se iščitavaju iz antroponimijskih potvrda:

- a) protetsko *j*: *Jana, Janica, Jandraš, Jendrašić, Jandrašiljka* (ali i *Andraš* te samo *Aga*)
- b) ispadanje početnoga nenaglašenog samoglasnika: *Polona, Vaniš*
- c) izostajanje prijeglasa iza palatala: *Đurijova*
- d) čuvanje skupine *čr*: *Črlenec*
- e) nepostojano *e*: *Petek – Petka*
- f) depalatalizacija glasa *lj*: *Mihalek*.

Zbog razlike u fonološkom i grafijskom sustavu međimurskih govora i standardnoga jezika, neke dijalektne osobitosti (zatvoreni i otvoreni samoglasnici, dvoglasnici, postojanje samo “srednjih” glasova *č* i *ž*...) iz zapisa nisu čitljive. Također smo zakinuti i za informaciju o naglasnom mjestu (jedinoj fonološki relevantnoj naglasnoj odlici).²⁴

Od inojezičnih utjecaja u međimurskoj su antroponimiji, pretkazivi su ponajprije oni koji dolaze iz mađarske antroponimije. Prepoznavamo ih u ovim antroponimijskim potvrdoma:

- a) u osobnim imenima

Andraš, Jandraš (: mađ. András < lat. Andreas), *Ferko* (: mađ. Ferenc < lat. Franciscus), *Imbra* (: mađ. Imre < lat. Emericus), *Katalena* (: mađ. Katalin < lat. Catharina) i *Pišta* (: mađ. Pista < István < lat. Stephanus)

- b) u prezimenima

Farodi (: Farád, naselje u Mađarskoj), *Furdi* (: Füred, naselje u Mađarskoj), *Horvat* (: mađ. Horvát < hrv. Hrvat), *Jendrašić* (: mađ. András), *Mihalek* (: mađ. Mihály < lat. Michael), *Pandur* (: mađ. pandur < slav. pandur ‘vojniki’), *Vajda* (: mađ. vajda < slav. vojvoda)

- c) u nadimcima

Antolekov (: mađ. Antol < lat. Antonius), *Jamborova* (: mađ. jámbor ‘velikodušan; blag; strpljiv’), *Jandrašiljka* (: mađ. András < lat. Andreas).

Mađarskom utjecaju valja pripisati i (već spomenuti) inverzan u odnosu na tradicijski hrvatski, prezimensko-imenski poredak sastavnica imenske formule.

murju ... Tako su njegovi zapisi za proučavanje međimurskih govora potpuno nepouzdana, a to je, s obzirom na količinu skupljenog materijala, neprocjenjiva šteta” (Zvonar, Hranjec 1980:143). Komentarirajući građu uvrštenu u *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja* (str. 275–291), Ivan Zvonar ponavlja da Žgančevi zapisi nisu uvijek odraz pravog stanja “na terenu”.

²⁴ Analizirajući zapis međimurske kajkavštine u Žgančevim pjesmama, nebilježenje naglaske Lončarić (1987) drži najvećim nedostatkom objavljenih tekstova.

Zamjetno je da osobna imena te prezimena i nadimci s osobnim imenom u osnovi, i kad su temeljeni na mađarskom (točnije) mađariziranom imenu, svoj konačni lik katkad oblikuju hrvatskim jezičnim sredstvima, npr. protezom i hrvatskim sufiksom (tip *Jandrašiljka*). U nekim međimurskim mjesnim govorima uočljiva je prisutnost osobnih imena koja završavaju na *-i*, što je također mađarski utjecaj. U građi nalazimo na tri takve potvrde: *Blaži*, *Joži*, *Đurijova*.

4. Zaključak

Proučavanje međimurskoga narodnog pjesništva pokazalo je “da je zapravo čitava međimurska povijest pretočena u narodnu pjesmu” (Zvonar, Hranjec 1980: 204). Osvjetljavanju te, u stihove pretočene povijesti nesumnjivo pridonose i antroponimi.

Proučavatelji međimurskih narodnih pjesama dokazali su njihovu samosvojnost i izvornost, ali i neospornu motivsko-tematsku i strukturnu povezanost s narodnim pjesništvom ostalih, ponajprije kajkavskih ali i nekajkavskih hrvatskih krajeva, pa i krajeva izvan hrvatskih granica.

Zanimljivo bi bilo usporediti antroponimijske potvrde u (ponekad i istim) pjesmama raznih hrvatskih krajeva, otkriti sličnosti, ukazati na razlike²⁵ te pokazati važnost bavljenja i antroponimijom narodnoga stvaralaštva koja nam na svoj način svjedoči o vremenu i kraju u kojem je nastala.

5. Izvori i literatura

BARTOLIĆ, ZVONIMIR 2003. *Hrvatski narodni pokret međimurskih Hrvata*, Sjevernohrvatske teme VII. (Dr. Ivan Novak, dr. Vinko Žganec). Čakovec: Matrica hrvatska.

FRANČIĆ, ANDELA 2002. *Međimurska prezimena*. Zagreb.

FRANČIĆ, ANDELA. *Prezimena Međimurja*, građa, rukopis.

HRANJEC, STJEPAN 1991. *Zipka vu horvatskom cvetnjaku : narodna kultura Hrvata u Međimurju*. Čakovec.

KOLAŘIK, JOZEF 1992. Fungování proprií v lidové písni, *Zborník Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae*, XXVIII, 3, Prešov, 146–152.

LONČARIĆ, MIJO 1987. Zapis kajkavske riječi, *Međimurje*, časopis za društvena pitanja i kulturu, 11, Čakovec, 173–180.

Narodna umjetnost, godišnjak Instituta za etnologiju i folkloristiku, Rasprave i

²⁵ Navest ćemo samo jedan primjer sličnosti i razlika. U *Hrvatskim pučkim popjerkama iz Međimurja* nalazimo pjesmu koja počinje stihom “*Đuro imal mladu lubu...*” (str. 81), a u *Narodne popijevke Hrvatskog zagorja* uvršena je pjesma čiji početni stih glasi “*Jura imel ljepu ljub...*” (str. 280).

- prilozi uz stogodišnjicu rođenja Vinka Žganca, posebno izdanje, 3, Zagreb, 1991.
- SOKOLOVÁ, MILOSLAVA 1992. Vlastné mená v antológii zemplínských ľudových piesní, *Zborník Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae*, XXVIII, 3, Prešov, 134–139.
- ŠRÁMEK, RUDOLF 1992. Vlastní jména ve folklórních textech, *Zborník Acta facultatis paedagogicae Universitatis Šafarikanae*, XXVIII, 3, Prešov, 125–133.
- VUK, MIROSLAV 1990. Biografija akademika Vinka Žganca, u knjizi *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja*, knj. I., Zagreb, 315–318.
- ZVONAR, IVAN; HRANJEC, STJEPAN 1980. *Usmena narodna književnost na tlu Međimurja*. Knj. I., Čakovec.
- ZVONAR, IVAN; HRANJEC, STJEPAN; STRBAD, ANDRIJA 1987. *Usmena narodna književnost na tlu Međimurja*. knj. II., Čakovec.
- ŽGANEC, VINKO 1924. *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja*. Zbornik jugoslovenskih pučkih popijevaka. I. knj. I. svezak (svjetovne), Zagreb : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- ŽGANEC, VINKO 1952. *Narodne popijevke Hrvatskog zagorja*. Zbornik jugoslovenskih narodnih popijevaka, knj. 5, tekstovi, Zagreb : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- ŽGANEC, VINKO 1990. *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja*. knj. 1, za tisak priredili Jerko Bezić i Grozdana Marošević, Zagreb.

Anthroponymy in the book *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja*

Summary

The analysis of anthroponyms from Međimurje folk songs published in the book *Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja* (Croatian folk songs from Međimurje, Zagreb, 1924) by Vinko Žganec has shown that personal names are the most frequent anthroponymic category. Most often they appear independently and mostly in derived or shortened forms, and less frequently as an element in the family name-personal name syntagm. These names appear most frequently in the vocative and nominative cases. The female names that occur most often are *Mara* and *Marica*, while the most frequent male names are *Đuro* and *Mato*. Female personal names are most often derived by the suffix *-ica* and male names by the suffix *-ek*.

Ključne riječi: antroponimija, narodne pjesme, Međimurje

Key words: anthroponymy, folk songs, Međimurje

